bucureşti mai 1929 anul II no. 13 lei 5

ilarie voronca ■ stephan roll ■ saşa pănă ■ armand pascal corneliu michăilescu ■ m. n. maxy ■ al. marius ■ marcel iancu ■ al. dimitriu-păuşeşti ■ filip brunea ■ geo bogza ■ ■

PLANETA CU UN SOARE FIX

Lui Tudor Miu şi fetei cu capul la stînga.

Sete nedefinită curgîndu-mi ca un nisip prin sînge. Nu găsesc capătul, sfîrşitul, acestor stări în cari mă tăvălesc ca pe un jăratic sferoid.

Mă dor atît de rău pulpele şi iată printre coaste ele îmi cresc în afară ca nişte copaci cu antene şi ciori. Vai rădăcinele lor, ca o mînă de soţ, ca o gură de ierburi odihniau circonferent şerpii obsesiilor. Iată şerpii treziţi cum ling degetele cum fac gimnastică între ţîţele tale, şi cum înfăşurîndu-mi gîtul mă tîrăsc cu disperări în jos, în jos, sus pîntecu-ţi ca un ocean.

M'am suit în vîrful munţilor unde aierul prin deplasări devine lichid şi m'am vînturat în prăpăstii împărţindu-mă ca pe o cenuşe. Moleculele mele eliberate de obsesia sexului chiuiau o bucurie pură ţîşnind printre ele ca o fîntînă.

Eu dezagregat am rătăcit în spirale frenetice şi cînd curba se apropia de punctul unde se iscă neînlăturabilul cataclism, cum părea clipa, locul unei naşteri cosmice fatală după mîngîieri între astre.

Simţiam înăuntru un gîtlej cu clape, şi cine le apăsa pentru melodia însetărilor mistuitoare?

In pleava atîtor lumini schimbătoare mă durea lin.sa unei planete cu un soare fix. Şi am căzut cîndva şi m'am regăsit la fel cu cel care mă ştiam, sub pîntecul ca un cer unde buricul este un soare fix.

Cît de fierăstrău este dintele hrănit numai cu eter, atunci cînd simte sub el ca pe o coaje de copac, pielea brăzdată de vine ca de omide verzi.

Fiecare deget e cangea unei disperări agitîndu-şi ascuţişul în căderi şi parcă se schimbă angrenajele cosmice atunci cînd vîrfu-i înscrie ca un melc o alipsă în jurul buricului.

Liniile curbe au fost făcute pentru farmecul suprapunerii şi cîtă bucurie geometrică ţîşneşte din epiderma boltind cerul mîinei atunci cînd se căptuşeşte umplîndu-se de tine ca furia urechei de un ritm.

Prăpastia dintre noi se face tot mai mică. Ne apropiem. Şi ne potrivim unul lîngă altul ca două cioburi dintr'un vas spart cîndva.

In universul în care mă prăbuşeesc şi mă împart perpetuu, eşti o planetă, cu un soare fix, sub care mă regăsesc mereu acelaş flămînd, acum ca şi cu 5000 de ani în urmă cînd am început să mănînc din tine pentru întîia oară şi pentru a-mi umple golurile din sîngele năvălind ca un val.

geo bogza

V O I A J

S'au lăsat buclele soarelui pe valuri.
Acest buldog e un nelipsit lord englez.
Pe feţe se aprind coralii,
Orele se împletesc în lumini de amiezi.

Surîsul tău, un yacht la orizontul ochilor.
Dorinţele vor fi conturul unei mări greceşti,
Se destupă spumos butelia simţurilor,
In aier pescăruşii fac inele de logodnă firesti.

al. dimitriu-păuşeşti

Colier pentru decolteul nopţii

Lui F. Brunea-Fox, Impăratul reporterilor.

Artileria lunei a spart diamantele în fie ce stea
Dansator pe sîrma aierului vîntul
Sărută fruntea pămîntului cu sgomote de nea
Şi o vitrină de bijuterii ne deschide cerul

Pintenul îngerilor, luceafărul
Avîntă herghelia constelaţiilor
Ridicînd praf de argint pe calea laptelui
Pentru suita celestă a împăraţilor.

Cercelul descîntecelor Saturn
Luceşte la urechea vracilor
Să nu deoache babele lui Marte
Ocheanul vrăjitorilor din turn

al. marius

Marcel Iancu: **NUDURI PE MARE**

Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga Cluj

„Poeme în aer liber“ de Stephan Roll

La sărbătoarea poemului său, Ştephan Roll a invitat toate cosinzenele izvoarelor, toţi voievozii vîntului. E o orhestră a culorilor şi a bucuriei, un covor de lumină scuturat peste balconul în oboseală al ochiului. Poemul sparge ferestrele poemului. Poemul se plimbă sub unghia roză a norilor. Poemul inundă ograda inimii. Poemul: ce flux-reflux pentru această amiază a iubirii. Nu e nevoie de experienţă, ştiu: dacă i-ai reteza arterele din Stephan Roll ar curge, în locul sîngelui, poemul. Un curcubeu de rezonanţe şi de imagini, îi înfăşoară ca un fular umerii. Pasul lui sună în moneda asfaltului atinge ca o buză fluierul aierului. Mîna opreşte ca un inel zborul, împrumută albastrul din aripa coţofenei, împleteşte beteala versului în ritmul ciocănitoarei, toarnă în degetarul rimei toată licoarea codrilor.

Aluneci palmele prin catifeaua paginilor cu semne de anotimpuri, fiecare literă: o scoică pentru infinitul chiotu'ui, şi iată: „pietrele tari trec desculţe gîrlele”, „cîmpul înoptează în botul de pluş ud al vitelor”, treci peste ţinuturi cu „circul cu roţi şi arcuri, cu saltımbanci fluizi” deştepţi oglinzile de rouă cînd „duc în ugere crinii zvelţi în doniţi laptele parfumului”. Şi urmează adîncă şi văroasă ca o căpşună. Diana zeiţa vînătorilor cu „lumina care e albă ca pieptul păsărilor de mare”, cu poetul care e „mai înalt decît tine cu o vrabie”.

Aventura te îmbracă asemeni unui steag între regi:

Dar se opri un rege celt
din regii toţi el cel mai svelt
Domniţa rupse spre el o stea
şi trupu-i nor pluti pe şea.

Poetul te duce între munţi şi între toamne, unde „lumina s'a scurs în pămînt prin ţevile de crini”, poetul îşi dă de perete porţile inimii, îţi arată panoplia cîntecului, porneşte peste mările văzduhului o corabie cu marinari de ozon, cu imagini ca apele amintirilor. Poetul e aici, cu plămîni, cu surîs, cu ochi asemeni celor alor tăi cititorule: dar el a ştiut să sfredelească zidurile înghemuind respiraţia; el a ştiut să păstreze în genunchi un resort care să-i facă mersul un salt svelt peste balega existenţei comune. El destinde praştia zilei anemiată între gratiile orelor de lucru şi aruncă piatra strigătului de libertate pînă'n geamurile acestui şef de birou: Dumnezeu. Cu ce aşi putea asemui bucuria conştiinţei că undeva în strada Bărăţiei No. 37 există un exponent al unităţii umane, un superlativ al inimii care mă îndeamnă să uit toate celelalte experienţi ale traiului, toate injustiţiile găurind tălpile toţi pumnii cu otrăvuri ridicaţi dinaintea sărutului meu entuziast. Autorul acestei pagini—care nicicînd nu va trebui să fie un „articol”—l'a văzut pe Stephan Roll în cele mai felurite împrejurări. Braţul şi elanul lui nu s'au refuzat niciodată desnădejdii, puţinul lui a fost oferit întotdeauna pe deantregul celui căzut în nevoie, arcul surîsului său a fost necontenit gata întru asvîrlirea săgeţii care să aducă la prînuzl frugal al prieteniei carnea de azur a zborului. Pe trupul lui de boxeur hainele bunicului haiduc plesnesc. Sforile obicinuinţei şi ale „formulei” sînt prea slabe pentru muşchii lui. Stephan Roll descoperă mereu o altă răcoare a cuvîntului. Stephan Roll într'o luntre a visului înaintează în apa de metal a închipuirii.

Există, aşa dar, pasărea unei sensibilităţi care va pluti deapururi deasupra smîrcului unui peisagiu de admiraţie unanimă. Există cîţiva inşi—şi Stephan Roll e cel dintîi—cari îşi şterg de preşul gloriei facile ciubotele de şapte poştii pline de colbul depărtărilor, cîţiva inşi cari în pofida urletelor şi a rănilor primite în pădurile sălbatice ale ignoranţei şi prostiei generale, aleargă în căutarea mărului de aur al singurătăţii şi al poemului. Poemul e un miracol; e o izbucnire de scuturi prin cavalcadele furtunii. E revelaţia de o clipă numai a invizibilului. Poemul e o pătrundere de iod prin mădulare, e un al doilea auz deschis la toate svonurile văzduhului. Gîngăveala unui copil ceresc nedesluşită pentru alfabetul atîtor registre de comerţ şi dicţionare. Din adolescenţă încă Stephan Roll a aflat că

Marcel Iancu: STEPHAN ROLL

prin literă şi prin glas va trebui desăvîrşit „altceva”. Ce? (Aha! vă văd de aici, dela masa mea de scris imbecili infatuaţi, scribi prostituaţi şi senili, cu gîtlejul şi ochiul bleg întins, să prindeţi un răspuns o „explicaţie” de atîta vreme cu scîncete şi auto-flagelări, cerută. Nu, nici de data asta nu o veţi avea. Cele răscolite mai sus, nu sunt pentru voi. Sgîrciţi, număraţi-vă în fiecare seară înainte de culcare puţinele monede, scoase din uz, ale sufletului, pregătiţi-vă alături paharul cu lapte al confortului egoist şi mulţumit şi adormiţi fără vise şi fără poeme ca în trezie).

Sensul lumei reale ne scapă. Dar lumea reală e prea puţină pentru posibilităţile de creaţie şi de invenţie din noi. In fulgerul unei imagini, toate fîntînile universului reînnoite. Pentru dragostea gravărei în inelul de crepuscul al versului, sacrificarea pînă şi a confortului de apoi. Singura certitudine: poemul. Singura cuminecătură: poemul. Luaţi, mîncaţi, acesta este trupul şi sîngele nostru: poemul. Şi, deasupra, înafară, înnăuntru, pretutindeni o nelinişte, o continuă prevestire, un uliu de umbră gigantic dînd tîrcoale peste hulubul aşteptării.

Dar, în „Poeme în aer liber”, se mai află în plus o bucurie intensă, o sănătate cu totul alta decît cea cunoscută şi admisă. Poemul se miră şi atinge aceste rotiţe ale cîmpului: florile. Poetul încalecă armăsarii neîmblînziţi, bate toate colinele anotimpurilor. Poetul dăruie un elixir uimitor oboselii şi restriştii noastre. Poetul duce cu el o trusă de farmacist pentru toate suferinţele osului şi ale gîndului: Poetul ridică din mansardele umede bolnavii îi duce în tunelurile de frunze sau pe terasele de cascade, le arată puzderia de cărăbuşi, de aur înnotînd în părul despletit al apusului. Poetul tămăduieşte rănile şi amintirile, îţi deschide aceste Poeme în aer liber pentru gimnastica suedeză a inimii şi a visului.

In numele cititorilor imponderabili, îi mulţumeşte lui Stephan Roll pentru aierul şi azurul din el.

ilarie voronca

P. S. Volumul ca o frunte de sfînt, poartă nimbul desenelor lui Victor Brauner.

pe pămînt, neînțălesul neînțăles al lumii. Doamna Petrașcu, suplă, emoționantă ne dăruie unică sentimentul acesta pur, trimisă să modeleze din lutul de lemn îngerul care duce un semn din sbaterea noastră peste creștete unde urcă parfumul florilor ca un fum, pipa vulcanilor, mișcarea din șold a mărilor.

Din Blaise Cendrars servim cîteva prime explicații abstracte ale sculpturii, cari să tălmăcească rostul ideal al ei și fenomenul materiei așa cum ea trece din inerție prin mînile sculptorului în greutatea imponderabilă a înălțimei.

— Ce n'est pas l'oeil qu'il faut sculper, mais le regard, le regard de l'éternité.

— La metière est pure, mes formes sont pures, mon oeuvre est pure.

— Il ne faut serrer la réalité de plus près encore et la réalité c'est Dieu. Un cercle, un carré, un cube, une sphère, un disque, une ellipse sont les manifestation, de sa perfection.

— Le mouverment perpétuel est d'essence divine, c'est le seul travail créateur. Il procède par élimination. Inlassablement.

— L'erreur pour l'artiste, c'est de vouloir se reposer le septième jour et de vouloir compter sur une matière impérissable.

— Il ne faut s'attacher qu'à l'Esprit et l'Esprit soufle où il veut.

— Se consumer en émettant des formes, comme le soleil par rayonnement.

— Ne sculpter pas la main, mais l'espace infini qui circule entre les doigts écartés.

— Ce n'est plus une effigie qu'il faut faire, mais l' Etre. lui même, et mieux encore, l'Essence de cet Etre.

MARCEL IANCU, îl găsim acelaș tumultuos, acelaș impetuos al inspirației și al meritului plastic. Un voluptuos — un isteric, am ziceal culorii, al frumosului. Un prestidigitator al lor scornind din fiecare deget o minune, un efect, o emoție. Pictura o surprinde și o mînuiește cu abilitate și cu înaltă inspirare din miezul ei cel mai suculent. Cerîndu-se pentru aceasta forța unui atlet, Marcel Iancu o poartă sub mușchii săi cu toată ampioarea, o luptă și o sublinîază revelîndu-se printre ceilalți ca temperament, ca afrodiziac cel mai interesant al naturii. Virtuțile ei toate — ale picturii — le poartă într'însul ca pe o trusă. Pictează muindu-și penelul în cer, în sîngele lui propriu. Din altitudinea unei cugetări și pasiuni plastice fără oboseală, cu frăgezimi mereu înoindu-se. Natura nu-i poate servi așa cum ea se găsește pe drum în ochii tuturor. Cubismul d-sale e o virtute și un laborator transmutînd picturii în artist toată colaborarea ei exterioară, acidulîndu-i viziunea care numai trebuie să se împrăștie să se distreze în cercetarea, în copierea ei. Pînzele d-sale „patru mici", și „pere uscate" sînt suficiente să determine tot prestigiul lui M. I., ca interpret și ca un pictor al formei sevos și suplu. Explozia fiecărui tablou—M. I., nu poate fi un liniștit — convinge din sinteza unei picturi ample a talentului d-sale fără răgaz. Instinctul frumosului la d-sa fără reticențe și circumstanțe raționale ar trebui să-l punem în primul plan al elogiului ce i-l aducem. Pe perete, ca toate culorile, pînzele lui Marcel Iancu trec străluminînd fantezia neîmpăcată, viziunea și sbaterea unui ochi scobind adîncurile unei revelații pentru care ești mulțămit că publicul nu-le înțălege și nu le asimilează banalizîndu-le. Pînze lămurind orizontul unei magii, pipăind degetele sufletului. Turmentarea lui, găsindu-se în fluvii de oglinzi fluid împroșcat în colorația miraculoasă, cinematografică în literele cari trec disparate pe pînze în peisagiul și'n lumina care topește materia picturală, pîlpăirea pe adîncuri cari fac din Marcel Iancu pictorul anilor noștrii de clocot și maistrul unui grad plastic de primul grad.

M. H. MAXY se prezintă cu nouăsprezece uleiuri care le expune cu o cutezanță reținere și cu o substanțială evoluție asupra lui însuși. Pentru virtualitatea ei, a plasticii, Maxy și-a musclat un braț mai ferm, stabilind ponderea unui spirit mai transversat, resursa mai definitivă a elanului a artistului din el. Paleta i-a luat o altă expresie, alte gradații chimice. Iți dai seamă de-aceasta revăzînd pînzele vernisate acum sub numerile 50 și 53.

Diferența o percepi din vibrarea lor mult mai interiorizată și mai picturală. O plutire, o reculegere îl adîncește și-l mistuie într'o problemă rezolvată mai psichologic, realizînd o performanță de care ne sezizăm și-o remarcăm, o intuiție a plasticii (formă și culoare) îl stăpînește mai fecund și mai uman. Culoarea se impregnează și pictează forma fără să-i coplesiască inspirația, conduită. Cubismul lui Maxy, cromatica lui realizează subiectul pe un plan de unde toată sbaterea lui se satisface; toată frumusețea așa cum ea se filtrează în resursa pictorului. Pînza „cu papagalul" și „natura moartă" sînt două piese de-un perfect echilibru plastic legitimînd tot talentul lui Maxy și personalitatea pe care am încercat s'o semnalăm în numărul nostru precedent.

VICTOR BRAUNER e cel mai tînăr dintre toți. De aici inspirația sa pleacă de-a fi cea mai neastîmpărată, cea mai transparentă. Asta, totuși, nu-l împiedică deloc să-și aibe neîndoios alături de ceilalți o personalitate independentă, o viziune, o contribuție picturală și egală importanță în grupul modern de la noi. Originalitatea lui e poate cea mai sezizantă. Victor Brauner, stăpînește și e înfierbîntat de o pictură transformînd tot complexul ei și se cercetează la un rezultat de supleți inedite, de miracole noui. O pată de tuș, linii ca nervuri vii, o infuzie colorată, lămuresc o lume dintr'o viziune de aquarium, un univers filtrat printr'o lentilă, vaporoasă, cu o întreagă broderie de spontaneități, de idealuri și de sensiblerii. V. Brauner încearcă și reușește ca din distrămări, din așezarea inversă a planurilor logice să agite zbaterea psihologică a inspirației, pură, fără obstacole, raționale, temerară. Frumusețea ciudată, surprinzătoare a celor 61 de desene pitorești ale sale, încărcate cu neprevăzute uimiri plastice, sînt granate ce se sparg în sîngele arborat pentru extaz. Savoarea lor e lăuntrică, înțelesul lor poetic, grupul lor un laborator de sunete de rezonanțe plastice. In uleiurile sale V. B. aduce tot atîtea surprize și ingeniozități.

Culoraea dens aplicată, cărnoasă, pe cari volumele se conturează, cînd nu e virginală, abundentă și încrustată de linii, de fibre ducînd sensibilitatea subiectului,—e nebuloasă luminată, e un nor, în care s'au vaporizat tuburile și tot conținutul interior al infiorării estetice.

CORNELIU MICHAILESCU e un virtuos cubist, un constructor de volume și un plastic al lor înăscut. Culoarea evoluiază în însăși problema lor care d-l C. M., o vede cît mai profundă, cît mai desvoltată în plan sintetic, în identitatea ei inițială în conturul sub care ideologia, efortul creației pulsează, îl reprezintă, și tălmăcesc cît mai inedită ținuta gîndită a planurilor a materiei care ponderează între simțul plastic al construcției și efectul cromatic al viziunei. C. Mihăilescu nu e un răsvrătit sau artistul care se mai caută. Plastica d-sale îi realizează integral inspirația și posibilitățile sale de artist. Desfășurată compactă, cîte odată rafinată din cauza pastei d-sale dense, aduce o vibrație adîncă, o rezonanță gravă, o tonalitate care derulează intelectualitatea d-sale plastică și o clădește pe un fond profund studiat și pus în balanța sensibilității cît mai cumpănit. C. Mihăilescu e între noi un pictor de o înaltă ținută plastică, și de o cercetare în care închide efortul desrobit al picturii moderne.

MATTIS TEUTSCH e decorativ prin panourile d-sale mari în care a căutat o linie gimnastă a siluetelor și o atitudine majestuoasă colorîndu-le cîte-odată fad, cu o pastă care nu suportă nici viața subiectelor, nici grația lor. Panourile sînt liniștite, plane și nu reușesc să traducă problema oarecum sculpturală pe care d-l Teutsch a voit să le-o însușească. Statuetele d-sale în lemn satisfac gustul bibeloului și sînt cu abilitate tăiate.

roll

Am aproape 75 (șaptezeci și cinci de kilograme, 150 una sută cincizeci livre).

Temperatura nu mai există.

Tusea perzistă, lentă, lentă, lentă....

Vocea se ameliorează, devine senină, ca'n zilele bune.

Moralul încă odată cu secsul.

P. S. Le lendemain. Le livre est à 149. Je prends tout ce que je veux. Achetez du caoutchouk. Ordre ferme. Résiliez contrats antérieurs et pontez sur Markivat.

Line a tort de s'énerver. Je suis incorrigible. Mourrai dégoûtant. Antipode de Pascal (Blaise). Allumez rarement la radiateur, ne laissez pas le gaz ouvert et reprenez toujours par en bas les deux sons.

Dansons la gique et embrassons nous partout, en tous lieux, n'importe quand et comment. Pensez à la circulation de Paris, Léonard s'est chargé de celle du sang.

Comment vous embrassez encore fatigué comme je suis. Demain j'écrirai moins.

ARMAND PASCAL

SCURT CIRCUIT

EXPOZIȚIA GRUPULUI DE ARTĂ NOUA

Deschisă în sălile Academiei de artă decorativă, înseamnă prin prezentarea ei în cadril strict și omogen ca ideație evenimentul care ne interesează cel mai mult în plastica romînească. Punînd data unui mai eficace discernămînt și linia de demarcație, care îi surplasează peste coeficientul picturii fără elan și cu formulă hermetică, tinerețea lor continuă, cerebralitatea artei lor, propulsia ei le dă procentul cel mai important pentru interesul și urmărirea noastră.

Debutul și activitatea modernismului care eburifia publicul sosit fără inițiere, fără răgazul unei inducții docile, l'a convins că munca și lupta acestor artiști e funcția nedezmințită a unui progres normal, unei strădunți prețioase; că lupta dincolo de vernisarea pînzelor subliniază un triumf împotriva reacțiunei și un succes al ideii pe care el voia să-i fie explicat ca pe o șaradă dezlegată. Dar iată că publicul revine să-și determine cu teamă o conduită conformă, o simpatie și o solicitudine pentru modernism. Imi reamintesc de cronicarii cari acum au copleșit cu merite expozanții aceiași cărora acum cîțiva ani le recomandau clinicile neurologilor; mi-amintesc publicul pufnind în rîs imediat după ieșirea din expoziție, după închiderea unei reviste, revenind toți cu coada între picioare. Fenomenul transformismului ne-a amuzat într'un fel și înfuriat într'un altul. Recunoaștem în prosternarea de acum tot atît de needucat instinctul participării, elanul amorf, și aceeași surdă accepție cu o grazie infuză împrumutîndu-și un extaz în falsseto și precipitat să surprindă miracolul competenței. Unii l'au găsit pe Maxy făcînd concesii publicului, cîștigîndu-i astfel elogiul și recunoștința. Ceia ce e perfect injust. Maxy sintetizîndu-se, comprimîndu-și valorile, fiind în fața aceluiași public, aceiaș neaștîmpărat. S'a discutat fără noimă, fără pricepere, fără se sezizare a modernismului. Unde-i nedumerirea dela'nceput? Cum s'a prefăcut în beatitudine? Marcel Iancu e tot atît de „nevropat" și de febril. Victor Brauner tot un neastîmpărat curios și de aceeași prolifică invenție. Dece—de data aceasta—expoziția lor capătă semnificația de document artistic care altădată se anula. E util să mai amintesc scîncetul unui puțoi, chiar acum cîteva luni împotriva expoziției internaționale din 1924, inaugurată cu jazz și lumînări și cu aceleași picturi ca și acum? Un țînc infatuat servind prelegeri de înaltă seriozitate și de infailibilă conduită morală, exasperat de cluburile din lăptării, de lipsa virgulelor la poeme, singurele circumstanțe cari și le-a putut asimila din modernism. Unde s'a golit — oarecum — conținutul dîrz al revoltei împotriva grupului modern care aducea în glasul lui sîngele unei luptei și victoria unei epoci. Acum, cînd plastica „nouă" începe să se lămurească

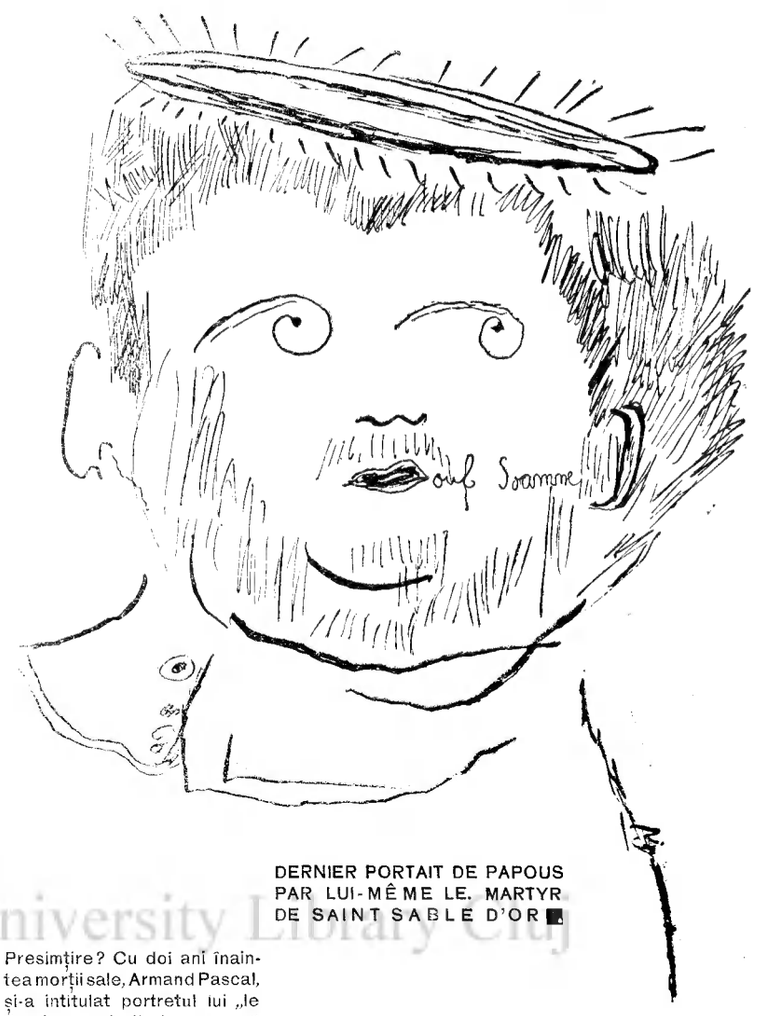

DERNIER PORTAIT DE PAPOUS PAR LUI-MÊME LE. MARTYR DE SAINT SABLE D'OR

Presimțire? Cu doi ani înaintea morții sale, Armand Pascal, și-a intitulat portretul lui „le dernier portrait de papous"

oarecum și publicului, trebuie procedată selecția prin eliminare și prejudecata vie a formulei. Continuarea luptei trebuie păstrată mai ales, pentru nevoia de circulație a sîngelui novator, ferindu-l de coagulare, de scleroză.

MILIȚA PATRAȘCU—cu excepția minoră a lui *Teutsch* care are mici sculpturi în lemn și metal—e singurul sculptor dela noi. De-aici atitudinea d-sale apare mai temerară, mai dîrză. O izbutire nouă a emoției, a boltei purtate în sînge, cu ozonul altui cer în dificultatea materiei dure, ne-o poate da numai artistul rar și spațial. Imobilizez mișcarea e pur și mouve. Surprinzi și reții sborul eterului în aripa de lemn piatra bronz de unde cercetezi echilibrul gravitației universale. Spațiul rezidă infuzat cu o rumeneală în materie, ca sgomotul în izbitură. Transfuzia aceasta ne-o servește doamna Petrașcu cu talentul depășind mereu surpriza și admirația noastră. Cu o pasiune și cu un ideal pentru materie și pentru necuprins căutîndu-le în vocabularul d-sale o sudură, o colaborare creativă. Materia dezgolită de influențele pedante, virgină în miezul ei, așa cum ea stăruie cu viața-i organică. Din fibre, din molecule imuabile îmbinînd din mîna artistului necuprinsul eterogen al fermecării noastre, palpabile ezoterică radiind împrejurul, materiei sculptate ca un nimb. A creia materialul fără a-i denatura elementul lui component, a-i falșifica ținuta în spațiu (torsul de marmoră al d-nei M. P. e voluptos ca marmoră, emoționant ca realizare în spațiu, fermecător ca frumusețe). A-i insufla oprit în forme, în elipse spiritul ca un zîmbet, ca un duh. A descoperi și a cuprinde universului, calitățile lui imperative, a-i căuta personalitatea lui mistică în bolte scobite din arderea ta și'n circulare pe care artistul îl descrie cu degetele ca niște chei găsite în cer și puse pe pumn de mîna lui Dumnezeu. Materia absolută și precisă, continuarea ei indisolubilă în duh pînă la idealul plastic în care să găsești conturul abstract, golul tău rămas în aier, cînd tu ai coborît să umbli

ANTOLOGIE

STEPHAN ROLL

CHIOT

Se desface în beteală și în rochiile de apă
păunul unui apus cu cozile în purpură
cerului i-ajunge luna pe o pleoapă
cînd serile palpită cu nuferii pe gură

Se-aprind pe rînd copacii unși toți cu petrol
ca dansatori se mlădie viermii în fruct domnesc
în spirală toamna în ventă în cer un stol
și întregi minerele cîmpului putrezesc

Se trudește țara cu șoldurile agrare
ceasu-acesta vînăt galben e de humă
prin sîrmele de în și în pojarul de grîu du-mă
să-și plimbe în aier vântul degetele fanfare

Iar tu aminteșteți în sgomotul rotund
vedeniile cu lunci de chihlimbar și atlas
părul tău învie, o clipă, cerealele fecund
în penumbră au dansat păpuși albastre în bas

Pupila ta topește în snopi plugurile de alamă
în subțiori îți țipă păsări captive în viața ta
în fiecare os te port burlo și filigrană
cînd toate fotoliile pămîntului vor aplauda

UN SARUT PE FRUNTEA LUI STEPHAN ROLL

Pe fruntea OMULUI și POETULUI. Acest 6 cilindri poet este cristalul celui mai PUR om. Iar Lapin Agile-ul din Bărăție, casa poetului, așteaptă un Francisc Carco. Acolo s'au plămădit și de-acolo au pornit la noi expressele unei arte destinate numai sensibilităților numărate pe degetele unei mîini. S'au lansat giroscopul torpilei constructivismului PUNCT și mișcarea dela 75 *HP*—cu strigătul sentință NOI INFUZAM ATOMULui DINAMICA. La INTEGRAL și CONTIMPORANUL sigiliile unei colaborări pip ite cu sideful antenei unui zenit din radio-ul inimii sale geyzer. Printre mesuțe de fier cu marmoră ciungă, Roll e fîntîna arteriană nesfîrșită ca butoiul unui Sisif al imaginismului plastic și neprevăzut, al dadaismelor surprinzătoare și noi ca apa de stîncă. Și le risipește acest edison cu o nerușinată modestie, ca simple glume de păpădie. Se impune în fonograf înregistrator. Ce vestale întrețin focul sacru al acestui maharadjah al poeziei? E darnic, BUN și PUR: cred că se hrănește numai cu ghiocei și lăcrămioare.

Stephan Roll este poetul altitudinelor neexplorate. In virajiile fără paraşută, cu avionul imaginelor unei platine necunoscute a inventat esențe tari și a descoperit alchimia poemului exercițiu în aier liber: Poemele poetului-sportsman, cum îi place a fi, sînt un toast în ritmul contimporan, sînt loopinguri-the-loop în ochii amaurotici ai scribilor moșnegi și-ai cititorilor orbiți de fosforul din pupila-i. Poema lui Roll n'o triturează dinții obișnuiților cu gumă arabică: în convulzii stricniniforme ei se spînzură de semnalul de alarmă. O osmoză pînă la identificare s'a săvîrșit între antologia modernismului romîn și Stephan Roll.

Lîngă tine, respir ozonul tonifiant al zorilor în munții în haină de brad. *UNU* apare din dinamismul ce ni-l infuzează primăvara ta sufletească, cremenea prieteniei, dragostea ta viguroasă, dură, dreaptă. Ingădui-mi, iubite Roll, să-ți sărut fruntea.

Saşa Pană

POST-MORTEM

Diferența între humorul modern și spiritul secolului trecut e că acesta din urmă e comic și cel dintîi e tragic. Arta lui Charlie Chaplin e funcțiune de acest tragic care izbucnește mai viu din saltimbanc decît din profesorul miop, cu dopuri de ochelari. Tragicul modern respinge gravitatea, cabotinajul altitudinii și pe tot individul cu cazier juliciar în regulă. Ca orice imponderabil, el nu se poate defini, urme dintr'însul se găsesc ca emanații de radiu în actele impersonale, în activitatea intimă, în capacitatea de iresponzabilitate a cîtorva pione.i ai generați i actuali.

Iată de ce publicăm această scrisoare iscălită de Armand Pascal, (de care Voronca și Brunea au vorbit în No. nostru trecut)—scrisoare particulară, destinată unei singure persoane, dar plină cu aşchii electrice în care persoana noastră se regăsește.

Ţoculeană, ţoc, ţoc,

Nu Mișel*) m'a demoralizat. Arcachonul, ploaia, tusea care e domoală dar durează, bolnavii, bolnavii, bolnavii, tusele, tusele, tusele, capetele oamenilor, de toate vîrstele, vîrstele oamenilor cu aceiași boală, bolile oamenilor toți aceleași ca a mea, boala mea ca cea a lor, etc. etc. etc.

Mi-e mult mai bine. Am inventat jocuri pentru unul singur. Exemplu într'o mie. Telefonul pensiunii mergea prost. Nu se auzia bine. Intr'o zi, sună. Decroşez. ,,Allo 633?'' Oui msieur! Ici l'administration et service de réparations. On nous a dit que votre appareil fonctionne mal. — Oui, monsieur — allo, voulez-vous avoir l'obligeance de dire plusieurs fois aa! aaa! aaaa! Oui Monsieur — aa, aaa, aăă! — Merci monsieur — A votre service, Monsieur!—E amuzant, nu-i aşa?

Decrochez şi cer la întîmplare o pensiune.—Allo 625? — (mi se răspunde:) Oui, monsieur! Puis-je causer à la patronne? — Oui, Monsieur, ne quittez pas — Allo, monsieur? — Bonjour Madame. Ici le service de réparations! On nous a dit que votre appareil fonctionne mal: — C'est la vérité, Monsieur.

— Voulez-vous avoir l'obligeance de dire plusieurs fois: aaah?

— Oui monsieur: aaah!

— Dites — maintenant — aaaah! ah! aaaaă! ăh!

— aaaah! ah! aaaaah! ah!

— Dites, Madame, pourquoi dites vous aaaah comme ça? Qui c'est qui vous enc... le?

— Comment salaud....

Eu racrochez. O clipă, Decroşez. — Allo, donnez-moi le service de réparations — Voilà Monsieur.

— Service de réparations? Oui Monsieur! Ici le 625. Voulez-vous prendre note que mon appareil fonctionne mal? Envoyez quelqu'un — Bien Monsieur: 625 pas? Oui monsieur — On viendra demain matin.

Urc sus în cameră şi mă gîndesc cu toți dinții la aier, cum o să fie primit lucrătorul.

Am făcut rău că v'am descris una din glume.

E proastă, nu-i aşa?

M'en fous: înebunesc; dacă n'aşi face o leacă de nebunii aş muri. Dacă n'aşi ascunde ghetele celorlalți lăsate la uşi, dacă n'aşi închide cîinele în pivniță noaptea, să urle pînă dimineața (pe mine nu mă supără în somn), dacă n'aşi scrie regulat la pensiunea unde sînt, cerînd condițiile, dacă n'aşi fi spart un avertizor de incendiu ca să mă conving că pompierii în număr de 5 vin după jumătate oră, n'aşi putea rămîne la Arcachon.

Azi e iar frumos afară. Am poftă să sparg geamurile farmaciei, să-l sperii pe mişel, să urc pe casă, să, să,, să. Nu fac nimic din toate astea, fiindcă nu vreau să mă obosesc, fiindcă obosesc repede, fiindcă sînt gras, gras, de tot.

Am să pleznesc, o să vedeți!

1) Doctorul Michel din Arcachon «le morticole».

PCU Cluj / Central University Library Cluj

V E S T I A R

CITIŢI—LICURICI—MICA PUBLICITATE—PRIMITE

L'AMOUR LA POÉSIE — par Paul Eluard.
ÊTES-VOUS FOUS? — par René Crevel.
URBANISME — par André Lurçat.
PAPORAMIQUE DU CINÉMA — par L. Moussinac.
LA MUSIQUE ET LA PHONOGÉNIE — par Bo is de Schloezer.
PIERRE REVERDY — Sources du vent (poésies 1913—1929), illustré par Picasso.
POEME IN AER LIBER de **Stephan Roll**. Colecţia Integral.

■

Le génie d'un écrivain est au lieu géométrique entre son coeur et son éspirt à ce point radieux où quelque chose naît, que est plus son coeur, et son ésprit.

Le livre n'est pas fait pour la seul temps de lire; fermé, il reste ouvert. Le plus beau du livre est entre les lignes, et après la dernière L'oeuvre créée, elle n'est pas finie; chacun de vous la créé encore.

De même que la phrase n'est pas dans les mots, le livre n'est pas dans les pages, mais dans ce mouvement de page à page dans ce fleuve, ici large au soleil, et là bas souterrain, on le perd.

Chaque page n'est que le pont vers la suivante, et le livre entier un énorme pont... sans rives.

Facsimilul unui poem minor de Geo Bogza:

POEM CU EROU.

Nicolae Ilie sondor din comuna Livadea
băiat cumsecade şi vorbind peltic
care iubea acloolul mai presus de orice
căzut pradă păcurei şi focului.
† VINERI 28 SEPTEMVRIE, ANUL 1928 †
dus la spital cu maşina peste dealuri
cu miros de carne proaspăt friptă
mort a doua zi ora 6 fără lumînare
fie-i ţărîna uşoară.

Aci, noi redacţia ne oprim.

■

Va apare **„OPINIA PUBLICĂ"** ziar modern politic, şi informativ — sub conducerea prozatorului modern şi garantînd desinvoltura reportajului şi-a atitudinei gazetei moderne, — **Ion Călugăru**. Rubrici: Industrie, Pamflet, Spert, Literatură, Judiciare, Economice. Desenator: Victor Brauner şi M. H. Maxy.

JURNAL DE SEX este în realitate titlul volumului ce se va pune sub tipar peste cîteva zile cu 17 poeme inedite de **Geo Bogza** într'o manieră nouă, constituind ciclul complect al unui erotism descompus de un bacil încă necunoscut pînă azi în poezia noastră. Colecţia Integral.

Statul francez a cumpărat pentru Luvru pictură cubistă de Braque şi Juan Gris.

Ministerul Artelor a cumpărat pentru colecţia sa, din expoziţia „Grupului de Artă Nouă" cîte o pînză lui Marcel Iancu, M. H. Maxy, Corneliu Michăilescu, Victor Brauner şi o sculptură d-nei Milita Petraşcu.

Sic! Sic! Sic!

Expoziţia Grupului de Artă nouă rămîne deschisă pînă la 15 Mai.

In toamnă acelaş grup va face o expoziţie la Praga, invitaţi de grupul de artă nouă de acolo.

Ziarul „Paris-Soir" a anunţat pînă acum de cîteva ori Expoziţia din Str. Cîmpineanu, 17.

D-l Ilarie Voronca, luîndu-şi Doctoratul în drept la Paris ,se reîntoarce în ţară la 15 Mai cor. ,cînd grupul de literatură modernă se reorganizează sub conducerea-i publicînd o revistă lunară de formatul şi conţinutul Integralului.

Legătorie de cărţi modernă găsiţi la Academia de artă decorativă din Str. Cîmpineanu, 17.

S'a deschis Salonul oficial de plastică pe anul 1929 — Merde.

■

Der Sturm — Februar — März 1929 — Berlin. H. Walden, R. Meissner, K. Vogt, Ivan Cargo.

Corneliu Michăilescu. **INTEGRAL**

Jazz. — Avril 1929 — Paris. Titayna, Dissord, Paul Chauveau, Carlo Rim.

La citta futurista. — Aprilie 1929 — Torino. F. T. Marinetti, Fillia, A. G. Bragalia, Le Corbussier, E. Prampolini.

XX Literatura contimporană. — Martie 1929 — Iaşi. Ilarie Voronca, Madda Holda, Raul Iulian, Virgil Gheorghiu, Al. Dimitriu-Păuşeşti, A Zaremba.

Radical. — Aprilie 1929 — Craiova. Ionathan X. Uranus, N. Furcă, Virgil Huzum, C. Nissipeanu, Andrei Tudor.

Express Ismail. — Aprilie 1929. — Ismail. Director B. Iordan.

Colecţia anului I din UNU se procură la revistă: Strada Fluierului No. 3 etaj, Bucureşti (IV). Lei 50

SAŞA PANĂ
DESEN DE
F. BRUNEA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNU

REDACTORI SAŞA PANĂ MOLDOV

APARE LA ZI'NTIIU A FIECĂREI LUNI

c. 2585 — *Atelierele Răsăritul*